

„ȘI S-A ÎNĂLȚAT LA CERURI...”

Mieii, misionari între lupi*

Aceasta înseamnă că Dumnezeu conștient pe posibilitatea transformării naturii de lup în natură de miel. Natura întregă a ieșit „bună foarte” prin Cuvântul lui Dumnezeu, la creație, dar întâmplându-se decăderea omului de la spirit la lucruri, au căzut și lucrurile, a căzut și „natura” în sălbăcie.

Răutatea e o osândă, o moarte anticipată, care chinuiește firea, dar nu e naturală, e o venetică în fire. Pe aceasta vrea Dumnezeu să o izgonească din fire, dar cu ajutorul omului, care a introdus-o în fire. I-a dat omului apostolia acestei misiuni: „Iată, Eu vă trimet pe voi ca pe niște mieii în mijlocul lupilor”.

Esențialul urmărit de Iisus e revenirea întregii făpturi la Sensul ei către Dumnezeu, sensul ei originar, chiar din acest eon decăzut al lumii. Firea perversă și firea curată, originară, stau laolaltă în raportul în care se află un miel care bea apă dintr-un râu, față de lupul care se afla mai la deal, și-l băga mielului de vină că-i tulbură apa, găsindu-i acesta motivul „intemeiat” să-l mănânce. E absurditate multă și variații lipite pe fire. Misiunea lui Iisus, dată și mieilor, e descojirea firii de absurditate, de sălbăcie, de caricatura existenței: demonic.

Aceasta înseamnă că Iisus conștient pe un miez originar necontaminat, existent încă în fire, deși comprimat, dar capabil să-și recâștige dimensiunile și valoarea paradisiacă: miezul capabil de Har. Precum că acestea sunt așa ne stau mărturie mieii lui Dumnezeu, sfinții, în preajma

cărora se imblânzeau fiarele. Luăm la întâmplare exemplul văzut de martiri în preajma Sf. Serafim, când locuia în pădurea Sarovului, că adesea erau în jurul lui deodată: vulpi, iepuri și lupi, bucurându-se de bucuria sfântului (Sfințenia nu e tristețe, e bucurie. Sfințenia tristă e o tristă sfințenie). Iar bucuria era nota caracteristică a Sfântului Serafim. Oamenilor li se adresa: „Bucuria mea”. Păcatul a creat fiarele. Sfințenia le dezleagă de povara acestor uniforme străine. Tot binele, toată blândețea, toată bunătatea e un grăunte de energie divină în om, capabil să crească până la sensul și valoarea unei misiuni. Aceasta e o misiune crescută natural și lucrând binefăcător în jur, într-un mod de la sine înțeles. Să nu descurajeze mieii, văzând colții lupilor rănjind, fiindcă stă măturte istoria: lupii n-au putut mânca mieii! Să nu descurajeze mieii, căci nu suntem „aruncați în lume” (H), ca ai lumii, ci suntem trimiși: plini de Sens și Adevăr, să transfigurăm lumea.

„Sunt candelă sub bolțile divine în haos spânzur, dar atârî de Tine”!

Aceasta explică minunea că mieii au biruit lupii: Mielul lui Dumnezeu era cu ei.

Jeromonah ARSENIE BOCA

1 Nichifor Crainic, Rugăciunea din volumul „Țara de peste veac”. Editura „Cugetarea”, ediția a II-a, 1940, p. 74—76.

* Extras din „Gândirea” 1998.

De Ziua Eroilor, veteranii de război omagiază memoria camarazilor căzuți în lupte

Odată cu ziua Sfintei sărbători de Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos la cer, poporul nostru sărbătorește și cinstea memoriei eroilor martiri ai neamului, care prin jertfa lor ne-au oferit mari și înălțătoare semnificații:

1. Simbolul etern al independenței noastre de stat.

2. Simbolul neprețuit al victoriei asupra fascismului, redobândirea integrității teritoriale a țării și asigurarea existenței neamului românesc.

3. Simbolul eliberării din dictatura comunistă prin jertfa eroilor căzuți în revoluția din decembrie 1989.

Revoluția ne-a dat posibilitatea de a reveni la vechea tradiție a poporului român de a sărbători cu pioșenie și după credința noastră ortodoxă românească și obiceiurile strămoșilor noștri Ziua eroilor.

Ni se impune nouă, celor cărora ne-a fost dat să apărăm glia strămoșească, obligația morală de a ne reaminti de camarazii noștri căzuți pe câmpurile de bătălie.

Această flăcărie a recunoștinței trebuie să ardă în permanență, astfel ca generațiile de azi și de mâine să se inspire din faptele de glorie și eroism ale eroilor armatei române și exemplul lor să le fie un fapt călăuzitor în viață.

Opera de cinste a celor căzuți la sfânta îndatorire, pentru reintregirea neamului, rămâne o obligație de onoare a tuturor. Ei

au luptat și au plătit cu viața pentru ca Țara să nu moară niciodată.

Veteranii de război se preocupă de îngrijirea cimitirului eroilor, și socotesc aceasta ca o obligație permanentă, vrednică de suprema lor jertfă.

Imi amintesc că în intervalul dintre cele două războaie mondiale cinstea celor căzuți pentru apărarea patriei se făcea de „Ziua Eroilor”, în fiecare an, de către Sf. Biserica, școală și armată, în mod cu totul deosebit.

În toate localitățile țării se făceau slujbe de pomenire. Dascălii își duceau elevii cu brațele încercate de flori la mormintele eroilor, vorbindu-le despre vitejia acestora.

Trupele din garnizoanele respective ieșeau din cazarmă cu drapelul de luptă, având atârtnate și decorațiile permise, în frunte cu fanfara militară, iar ostașii și cadrele erau în jinet de paradă.

Era în chip evident o imagine impunătoare și o lecție de cel mai înalt patriotism.

După război, odată cu instalarea comunismului, s-a încercat prin diferite forme să dispară frumosul obicei și tradiția lăsată din strămoși.

Imediat după revoluția din 1989, a fost publicat un articol în presa locală intitulat „OASTEA” (Continuare în pag. a 3-a)

IOAN CRISTEA
Veteran din Est și Vest

Au trecut deja 40 de zile de la măritul Praznic al Învierii Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și safețele noastre mai vibrează încă de la măreția și strălucirea acelei sfinte zile „sărbătoare a sărbătorilor și praznic al praznicelor”.

Au trecut deja 40 de zile de la mărituțoarea Noapte a Învierii și inimile noastre mai păstrează încă „iară și iară” lumina cea sfântă a Paștilor care ne-a izvorât tuturor din mormântul cel dător de viață al Domnului nostru Iisus Hristos.

Au trecut deja 40 de zile de la ziua cea mare și s'ântă a Învierii Domnului, iar făptura noastră trecută și ea împreună cu Hristos „din moarte la viață și de pe pământ la cer” îndumnezeită și ridicată la starea cea dintâi cugețată încă la marea taină petrecută atunci și reactualizată mereu an de an prin ciclul sărbătorilor pascale și se străduiește să păstreze cu sfințenie lumina primită atunci în ziua Învierii în candela nestinsă a sufletelor noastre.

Ne aflăm în a 40-a zi de la cel mai mare eveniment al istoriei mântuirii neamului omenesc și prăznuim împreună cu Biserica sărbătoarea Înălțării Domnului cu trupul la cer. Astăzi se bucură cerul și se veselește pământul căci Hristos Domnul omenesc pământean fiind, întru toate asemenea nouă a ară de păcat se înalță cu slavă la tronul Părintesc de unde s-a și coborât la Întrupare pentru noi și pentru a noastră mântuire.

Astăzi se bucură cerul și se veselește pământul, iar ingerii lui Dumnezeu prăznuiesc cu oamenii și strigă cerurilor în cor cuvintele profetice: „Ridcați boierii porțile voastre ca să intre împăratul măririi” (Ps. 23, 7).

Astăzi ceata dreptcredincioșilor prăznuiește luminat și cele cerești împreună cu cele pământesti glăsuiesc cu proorocul și palmistul David zicând: „Suiți-s-a Domnul întru strigare, Domnul în glas de trâmbiță” (Ps. 46, 5).

Ne aflăm în a 40-a zi de la Învierea și prăznuim Înălțarea Domnului și aruna Duhului ce va veni în lume la Rusali, potrivit făgăduinței nemincinoase a dumnezeiescului nostru Mântuitor.

Sf. Evanghelii ne relatează despre acest eveniment din istoria mântuirii noastre, eveniment profetic încă de proorocii Vechiului Testament și antepat tot de atunci prin înălțarea la cer a dreptilor Ilie și Enoh.

Mântuitorul Hristos însuși le-a spus ucenicilor săi de mai înainte că după ce Fiul Omului va suferi batjocură și moarte și a treia zi va învia, se va înălța la ceruri și de unde le va trimite pe Mângâietorul, Duhul Adevărului.

„Mă duc să vă găsesc vouă loc, iar după ce vă voi preiați un loc, mă voi întoarce și vă voi lua la mine, ca acolo unde sunt Eu și voi să fiți”. (Ioan 14, 3).

„Nu vă voi lăsa orfani: voi veni la voi” (Ioan 14, 18).

Ucenicii cu siguranță că s-au intristat la gândul că va trebui să se despartă de iubitul lor învățător și n-au înțeles cuvintele acestea, cum de altfel n-au înțeles nici cele privitoare la prindearea, patima și moartea Sa. Și cu toate acestea ele s-au întâmplat

alievea pentru că: „cuvântul Domnului și adevărul Lui rămân în veac”, ne spune Cartea Sfântă.

După învierea Sa din morți Mântuitorul Iisus Hristos „s-a înfățișat pe Sine viu” (Fapte 1, 3), sfinților săi apostoli petrecând împreună cu ei pe pământ 40 de zile „până-n ziua în care S-a înălțat la cer” (Fapte 1, 2), arătându-li-se de multe ori, binecuvântându-i și dându-le putere să propovăduiască, în toată lumea vestea cea bună a împărăției lui Dumnezeu și „deschizându-le mintea ca să priceapă Scripturile” (Luca 24, 45).

Iisus a petrecut cu ucenicii Săi și în același timp le-a poruncit acestora să nu se depărteze de Ierusalim, cetatea cea sfântă, ci să aștepte făgăduința Tatălui Său și anume aceea de a-i boteza cu Duhul Sfânt și de a-i fi Lui martori „în Ierusalim, și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (Fapte 1, 8).

Ucenicii L-au întrebat pe Domnul când va fi restaurată împărăția lui Israel, la care Acesta le răspunde lor, dar și nouă celor de astăzi atât de mult interesați de cunoașterea celor viitoare „nu este al vostru a ști anii sau vremurile pe care Tatăl le-a pus în stăvănirea Sa” (Fapte 1, 2).

Sf. Evanghelist Luca, care este și autorul Cărții Faptele Apostolicilor, ne relatează și în Evanghelia Sa evenimentul Înălțării „Și i-a dus afară până în Betania și, ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat și pe când îi binecuvânta S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer” (Luca 24, 50—51), iar în Fapte ne completează și amănunțit că Domnul a fost luat de ochii lor de un nor (Fapte 1, 9), iar pe când El mergea la cer, iată doi bărbați au stat lângă ei, îmbrăcați în haine albe, care au și zis: „Bărbații galileeni de ce stați privind la cer? Acest Iisus care S-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la cer” (Fapte 1, 10—11).

Cei doi bărbați în haine albe sunt, după unii exegeți, doi ingeri, cum vedem imortalizat acest lucru și în Icoana Înălțării, iar după alții, ar fi Moise și Ilie, cei care s-au arătat și la Schimbarea la Față a Lui și vorbeau despre cele ce aveau să se întâmple cu El.

„Ucenicii — ne spune Sf. Evanghelist Luca — s-au întors la Ierusalim cu bucurie mare și erau toată vremea în Tem, luând și binecuvântând pe Dumnezeu”, (Luca 24, 52—53).

Cu siguranță cuvintele omenesci sunt prea slabe și prea nepatinoase în a exprima în profunzime taina aceasta mare a înălțării la cer a Domnului. Taina ce încheie activitatea omenescă a Lui pe pământ și care depășește puterea noastră de înțelegere. Taina Înălțării Domnului este identică cu „Taina cea din veac ascunsă și de ingeri neștiută” a Intr-pării Lui la Buna-Vestire. Amândouă aceste taine — a Întrupării și a Înălțării — pecetelește activitatea pământescă a lui Hristos. La Întrupare Fiul se goleşte smerindu-se pe sine, făcându-se asemenea unui rob (Gal, 2, 7), trecând prin acul

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop vicar Sibiu

Revoluția de la 1848 în documentele bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului

Semnificând un moment crucial în dezvoltarea istorică a României moderne, revoluția democratică de la 1848, încadrată de un conglomerat al vieții politice interne greu de descifrat în Transilvania, păstrează și azi taine ascunse de colbul istoriei în documentele timpului.

Cercetând arhiva istorică a Muzeului bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului (incă incomplet cercetată) am putut intra în posesia unor documente, menite prin conținut să dovedească dimensiunile participative ale slujitorilor bisericii și ale obștei în vâltoarea acelor evenimente istorice. De un real folos ne-au fost protocoalele ședințelor (scrise în limba română cu grafie chirilică, sau în limba greacă, pentru a nu putea fi controlate de autorități).

Încă din 6 februarie 1848, premergând cu mai mult de o lună și jumătate petiția românilor brașoveni adresată la 28 martie autorității municipale, noul episcop al Ardealului Andrei Șaguna, auzind de frământările brașovenilor, li somează pe protopopul Ioan Popazu să trimită la Sibiu cășiva bărbați, în care are deplină încredere. (Arhiva cit. doc. nec/6 februarie 1848). Este delegat avocatul bisericii Ioan Bran, care la 28 martie 1848 pătrunsesse în clădirea magistratului în fruntea a 400 de români din Șcheii Brașovului pentru a cere drepturile lor istorice. În aceste condiții protopopul brașoven August Roth li scria lui George Barițiu: „Te autorizez ca să-i spui așa lui Bran, că de va mai cuteza să răscaloie pe poporul din Șcheii Brașovului, am să-l spânzur pe cel mai de aproape felinar ce-mi va fi mai la îndemână” (cf. George Barițiu, „Părți alese din Istoria Transilvaniei” pe două sute de ani în urmă, Sibiu, 1889, vol. II, p. 87).

Urmarea este cunoscută, căci Universitatea Săsească (autoritatea politică a sașilor) prin adresa sa din 3 aprilie 1848 declară că „românii vor avea dreptul de a putea fi aleși mădulari și de a pretinde aplicare și înaintarea la dregătoriile comunale...”, vor fi primiți în vâltoarea români la țehurile săsești...” (circulara 458/1848, arhiva cit. doc. necatalogat).

La scurt timp, fără a se confirma cele de mai sus, de pe amvonul bisericii din Șcheii Brașovului, la 18 aprilie 1848 protopopul Ioan Popazu face cunoscut că „la 3/15 mai s-a hotărât a se ține la Blaj o adunare națională pentru ca să se sfătuiască de instanța ce vine a se face și a se da la Diata țării”, dându-se apoi citire ordinului consistorial nr. 831/7-19 aprilie 1848, prin care se cere ca „reprezentanța (bisericii) să aleasă din sâmbul obștei de cei mai drepți și mai deștepti și să meargă la Blaj” (cf. Protocolul ședinței din 18 aprilie 1848, arhiva cit.).

La rândul ei, Reprezentanța, în accepțiune unanimă consemnează că „și ține cea mai sfântă datorie după putință a îngrijii și a se sili ca să-și capete națiunea română drepturile sale și așa s-au hotărât ca toți reprezentanții să poftescă la această adunare la Blaj, împreună cu notarul (n.n. Ioan Bran), precum și cu domni...” (cităm doar pe cei mai cunoscuți: Ioan Jipa, Constantin Popazu, Barbu Cepescu, Gheorghe Ciurcu, Nicolae Găitanar, Ioan Munteanu, Ioan Leca)... și s-au poftit domni curatori a face cunoscut că pe 1 mai st. v. să fie la Blaj, plecând de acasă la 26 aprilie. Protocolul următoarei ședințe, ținute tocmai în ziua plecării delegației, conduse de protopopul Ioan Popazu ne informează că „s-a hotărât a se cumpăra câteva prezente, lucruri de mâncare...” pentru care s-a destinat suma de 600 fl.

În contextul acestei adreziuni febrile, înțelegem de ce pe Câmpia Libertății, între cei 30 de reprezentanți (care au devenit 46) aleși pentru a prezenta împăratului de la Viena cele 16 puncte ale petiției românilor, 9 erau brașoveni (protopopul Ioan Popazu, notarul Ioan Bran, Ioan Jipa, Constantin Secăreanu, Vasile Leca, Constantin Ioan, Ioan Juga, Rudolf Orghidan și Nicolae Dima) bine cunoscuți în viața social-culturală a Brașovului iar între cei 100 (în realitate 108), delegați pentru a înainta aceeași petiție Dietei de la Cluj, se găseau foarte mulți brașoveni, din numărul lor menționăm pe: protopopul Iosif Barac, protopopul Petru Gherman, Gheorghe Nica, I. A. Navrea, Nicolae Voinescu, Barbu Cepescu, Dumitru Oțoțoi, Vasile Leca, Radu Leca ș.a. pe care îi regăsim apoi membri fondatori ai gimnaziului șagunian. Și tot o consecință a acestei adreziuni o constituie faptul că între cei 10 secretari ai Adunării de la Blaj, doi sunt din Șcheii Brașovului, în persoana protopopului Ioan Popazu (al 2-lea) și avocatul-no-

tar Ioan Bran (al 10-lea). La aceasta se adaugă suma de 4989 fl. și 22 cr. dată de biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului în această cauză (doc. 1705/26 aprilie 1848), precum și alte ajutoare pentru care în 2 sept. 1949, protopopul Ioan Popazu scria de la Viena: „Binecuvântat fie ceasul în care națiunea română s-au sculat... binecuvântați să fie oamenii națiunii care s-au făcut povățuitori... bărbații națiunii au pătruns evenimentele, au croit și au nimerit calea cea adevărată și sigură... aducând prin această pătrunzătoare înțelepciune și nespus de mare onoare și folos națiunii române. Binecuvântați să fiți Domnilor Reprezentanți ai bisericii din Șcheii Brașovului care cu Dumnezeuvoastră cu mulți ani înainte de întâmplările de față, dar mai cu seamă în anul trecut și curgătoriu ați luat parte însemnată la cauza națiunii române, ați dat ajutor de bani, care este cu atât mai primit înaintea națiunii, că ceilalți români din Ardeal sunt săraci și mai cu seamă astăzi mai săraci ca totdeauna. Domnilor — spune protopopul Popazu în continuare — viitoare generații vor avea mari cuvinte de a vă mulțumi ca ați dat ajutor la întemeierea viitorului națiunii române. Familiile Dumnezeuvoastră, copiii Dv. vor trage dobândă înmîită de la ajutorul ce vostește prin puțință din pungile Dumnezeuvoastră...” (Doc. 1740/1849 sept. 2.-inedit).

Pe de altă parte, documente inedite, precum și cele publicate de Sterie Stinghie la începutul secolului nostru (v. „Documente privitoare la trecutul românilor din Șcheii Brașov”, Brașov, 1903, vol. IV) ne oferă

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. VASILE OLTEAN

Rugă către Iisus

Până când picioare murdare, umblați pe niciunde, au doară nu simțiți ghișpii ce-n talpă se'nfig?! . . .

Până când mâini viclene, lucrați lucruri deșarte, nu vă întemați tândărilor — ce sub unghii vă'mpung?! . . .

Până când frunte nebună, lași gândul aiurea, oare cum poate țeastă s-acopere hăul din ea?! . . .

Până când ochi haini, ascundeți pornirea din minte și pleopa cum rabdă gunoii din ea?! . . .

Până când gură mieroasă, verși veninul în jur și buza zâmbindă nu-ți crapă vorbind?! . . .

Până când trup făr-de prihană, te arunci în păcat și cum coșul din piept viața-ți mai rabdă?! . . .

Dă-mi Fiule Doamne, să-ți simt cuiul tălpii, atunci când pașii mă poartă neburn;

Dă-mi Fiule Doamne, să-mi țâșnească din palme — sângele Tău cel vărsat de cuiul păgân — cel ce pe cruce Te-a'n-tins;

Dă-mi Fiule Doamne, să-ți port cununa de spini, să-mi pot ridica ocara cu ce mă ocărăsc;

Dă-mi Fiule Doamne, privirea Ta dărdă, să pot privi la Calea de Sus;

Dă-mi Fiule Doamne, să-ți simt sulița-n coastă ca și eu să mă'nalt spre „Slava de Sus”

ADRIAN MOLDOVAN

Facultatea de Teologie „Pastorală”
Sibiu

Despărțirea care împreună

În pofida faptului că ne place să ne numim creștini și deci credem într-un Dumnezeu atotputernic, stăpânitor al vieții și biruitor al morții, totuși, ori de câte ori suntem confrunțați cu moartea, ne cuprind frica și incertitudinea.

Ni se spune că nu moartea este sfârșitul, că după ea urmează altceva, ea nefiind decât trecerea în acest altceva, dar care dintre noi pus în fața faptului împlinit, nu se cutremură și nu se înfricoșează?

Indiferent de cât de mult ni se spune că vom continua să existăm dincolo, totuși ceva din ființa noastră ne face să ne cutremurăm în fața grozavului mister al morții, pentru că moartea, fie că vine la vreme sau la nevreme, ne provoacă durere; durerea de a-I vedea pe cel drag, rupt de

lângă tine, fără suflare și nemișcându-se în stare să-ți răspundă, și nici noi nu suntem în stare să explicăm de ce trebuie să se întâmple așa, singurul răspuns fiind doar umirea multă și plânsul.

Plânsul, pentru că moartea desparte și desființează niște legi și rosturi după care ne-am obișnuit să trăim și de care — ni se pare sau ne plăcea să credem așa —, ne știm ocrotiții, și iată că dintr-o dată toate acestea sunt spulberate prin apariția năvalnică a morții în planul existenței noastre cotidiene. La un moment dat, cele pe care le știam așa de foarte multă vreme, și care ne conferau o anumită stabilitate și siguranță, iată-le deodată răsturnate și parcă nimic nu mai este așa cum era înainte. Și, fulgerător, descoperim că totul se frânge și-și pierde sensul, iar ceea ce

noi credeam sau nu voiam să recunoșteam că se va sfârși, iată că devine brusc realitate, o realitate dureros de palpabilă și concretă, și în același timp absolut inexplicabilă.

Așa ne apar lucrurile dacă le vom privi dintr-o perspectivă strict omenască, dar poate există oare o explicație a acestor lucruri, poate avea un răspuns acest fenomen absurd și de neînțeleș care este moartea? Cum să-ți explici că cel sau cea care cu puțin înainte era alături de tine, și discuta, și-ți răspundea, dintr-o dată a amuțit și nu mai este decât un trup inert și inexpresiv?

Fără îndoială că lucrurile sunt cu mult mai complicate decât credem sau le percepem noi, pentru că moartea nu este la urma urmei un fapt care se va petrece și cu noi cândva, într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, ci ea este un dat al existenței noastre, un fapt inevitabil, bine ancorat în însăși viața noastră, iar a ignora acest teribil adevăr nu înseamnă altceva decât să ne mințim și să ne păgubim singuri.

Dincolo de stările noastre subiective și mai presus de felul în care concepem lucrurile, moartea este o realitate de zi cu zi a existenței noastre. Chiar și în situația în care suntem capabili să constientizăm prezența ei, și indiferent de cât de obișnuiți sau resemnăți devenim, ea continuă să rămână pentru noi la fel de neferică. Pentru că ceea ce foarte profund din interiorul ființei noastre ne spune că nu am fost creați spre moarte, ci spre viață, și nimic nu ne repugnă mai mult decât neantul.

Poate că cel mai important pentru noi este să recunoștem că moartea nu este nicicum un eveniment îndepărtat, care urmează să se petreacă cândva, ci o realitate care ne însoțește în fiecare clipă a vieții. Ea nu este o realitate alăturată, aflată undeva în preajma noastră, ci noi suntem permanenți în moarte, îi aparținem cu fiecare clipă, nefiind altceva decât „ființe-spre moarte”, cum ne definea Heidegger.

Finalmente, moartea nu este ceva separat de viața noastră, care la un moment dat năvălește năpraznic în planul acesteia, rupându-o și făcând-o incoerentă și de neînțeles, ci există o tainică întrepătrundere a vieții cu moartea. În aceeași clipă suntem și nu

mai suntem același, în aceeași clipă trăim și murim deodată, în aceeași clipă murim și ne naștem spre a deveni alții, rămânând totuși aceiași. Aceasta este în esență ei existența umană, o inexplicabilă împletire a vieții cu moartea, care se presupun și se succed în permanență. Nu suntem ceva static, ci permanent trecere prin moarte spre o nouă viață. Mai mult, moartea este condiția singură și indispensabilă prin care putem accede spre o altă viață „dacă bobul de grâu când cade-n pământ nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce roadă multă” (In 12, 24).

Între venirea noastră la viață și moarte, ca ultimul eveniment al ei, existența noastră nu este decât o serie infinită de nașteri și morți care se înrepătrund și se succed fără întrerupere. Ce altceva, dacă nu o moarte, este trecerea de la adolescență la maturitate și de la maturitate spre senectute, căci de fiecare dată moare ceva în noi spre a putea trece către următoarea etapă, și numai murind acel ceva din noi putem înainta spre noua formă de viață. Fără moartea vechiului n-ar fi posibilă apariția noului, iar în astfel de cazuri moartea nu are un caracter distructiv, ci mai degrabă creator, căci numai prin moarte poate veni viața, și orice formă de viață încheie în sine potența nașterii la o altă viață.

Dacă toate morțile prin care ne este dat să trecem de-a lungul existenței noastre se termină cu o naștere spre o altă formă de viață, atunci de ce să nu credem că și ultima și cea mai teribilă moarte din existența noastră, atunci când va trebui să părăsim definitiv lumea aceasta, nu ne va naște și nu ne va duce într-o altă viață?

Curgerea firească a lucrurilor și fenomenelor din preajmă și logica noastră ne spun că această ar trebui să fie consecința firească: după moarte urmează viața, moartea nefiind altceva decât „un inel în lanțul mai cuprinzător al vieții” (1) fără să avem însă certitudinea absolută, fără să avem răspuns sigur că așa este, pentru că moartea este finalmente un fenomen mult prea tainic și înfricoșător pentru noi, și așa ar fi stat lucrurile pentru veșnicie, găsindu-ne mereu descumpăniți în fața ei, fără răspunsul lui Dumnezeu.

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot NICOLAE STOIA

Puncte de vedere asupra clonării umane

II.

(2) Trebuie făcută o distincție clară între genetică în general și clonarea umană. Există temerea legitimă printre unii oameni de știință și printre cei preocupați de probleme morale, că o interzicere sau un moratoriu adresat cercetării în domeniul clonării umane ar atrage după sine prohibiția în alte ramuri ale cercetării genetice, dintre care unele prezintă rezultate promițătoare (și sunt mai puțin complicate din punct de vedere moral).

Unii se opun tuturor cercetărilor genetice ale căror rezultate ar putea crește șansele clonării umane de a deveni o realitate, spunând că „odată mișcată din loc, stâncă nu mai poate fi oprită”. Cred că acest argument ar trebui să ne facă să fim conștienți de posibilele consecințe nefaste ale demersului științific respectiv; dar aceasta nu implică abandonarea celui demers. Argumentul ne ajută doar să identificăm un prag moral peste care nu vrem să trecem. Din acest motiv sunt gata să susțin orice demers științific, deplin responsabil moral, care poate să aducă o contribuție importantă la cunoașterea bolilor sau a biologiei umane, chiar dacă ar înlesni drumul spre clonarea umană. Căci aceasta înseamnă să „distingem ceea ce e semnificativ în realitatea concretă”.

(3) Să ne ferim de decepții (personale sau colective) atunci când prezentăm avantajele și dezavantajele clonării umane. Atunci când în mod sincer căutăm să descoperim adevărul (să aflăm voia lui Dumnezeu) într-o problemă controversată, există riscul ca adevărul, odată aflat, să ne deceptioneze. Există exemple concrete de debateri în care atât cei „pro” cât și cei „contra” ascund dovezi care nu le susțin punctul de vedere, în vreme ce le „umflă” pe cele favorabile. Trebuie să evităm o astfel de greșeală în dezbaterile asupra clonării umane. Să li se spună oamenilor (într-un limbaj accesibil, neștiințific) care sunt potențialele ei beneficii și care sunt potențialele ei amenințări, atât științifice cât și morale, juridice sau sociale.

(4) Să se studieze toate subiectele care au legătură cu clonarea umană. E nevoie să strângem cât de multe informații care să ne permită să anticipăm cele mai înțelepte decizii ce vor trebui luate în ziua când, legal sau nu, clonarea umană va fi o realitate. De exemplu, am putea să ne întrebăm dacă studiile asupra gemenilor (cel mai apropiat exemplu de înrudire genetică între un subiect și clona sa) ne-ar ajuta să înțelegem mai bine aspectele emoționale și sociale, pozitive și negative, ale statutului de clonă. În mod similar, am putea să studiem impactul însemnării artificiale, cu donor anonim, asupra copilului astfel conceput. Reprezentă oare dorința copilului de a-și cunoaște tatăl biologic un pericol pentru dezvoltarea sa armonioasă, sau el se va acomoda cu părintele (părintii) social(i) și fără să-l cunoască pe donor? Desigur, un copil conceput prin inseminare artificială cu donor anonim nu va fi pus în aceeași situație ca și un copil fără tată biologic sau genetic, dar există poate similitudini importante între cele două cazuri, similitudini ce ar putea fi descoperite prin studii de acest fel. Există deja numeroase dileme legate de adopție, inseminare artificială și fertilizare in vitro, care impun o cercetare și mai intensă, cercetare ce ar putea preveni apariția altor dileme, mai serioase, legate de clonarea umană.

(5) Să se țină seama de statutul embrionului uman în cazul unor cercetări asupra clonării umane. Având în vedere disensiunile pe această temă, observate în cadrul polemicii asupra avortului, cred că ea constituie cea mai delicată problemă, greu de soluționat în întregime. Cu toate acestea, învățătura creștină despre vocație susține că Dumnezeu ne cheamă pe fiecare dintre noi la existență pentru un anumit scop. Fiecare viață are o valoare și un scop pe care Dumnezeu le-a rânduit, de aceea, putem să spunem și noi altora cuvintele pe care Mordecai le spune Esteri: „cine știe dacă nu ai ajuns la vrednicia de regină tocmai pentru vremuri ca acestea?” (Est. 4, 14).

5 Au fost necesare 277 de încercări pentru a o crea pe Dolly, primul mamifer clonat. Dacă era vorba de un om, ar fi fost 276 de celule pierdute sau 276 de vieți umane pierdute? Deși această întrebare va părea exagerată pentru unii, totuși nu putem să nu ne întrebăm în mod sincer: care este valoarea și statutul moral al embrionului uman?

Poate că nu vom cădea niciodată de acord asupra punctului de unde o viață în proces de formare devine o persoană umană; dar suntem obligați să luăm în serios viața în curs de formare și să ne întrebăm care este pragul dincolo de care nu mai e acceptabil din punct de vedere moral să facem experimente asupra embrionului uman.

(6) Dacă începem cercetarea în domeniul clonării umane trebuie să avem grijă de cel care sunt cel mai expuși exploatării și să asigurăm drepturile civile aceluia care vor veni în lume prin intermediul clonării. Având în vedere istoria experimentărilor medicale precum și faptul că unele grupuri au acces redus la resursele medicinale, trebuie să fim deosebit de preocupați ca femeile, minoritățile rasiale și etnice, deținuții și săracii să nu fie exploatați prin clonare sau prin cercetarea în acest domeniu. Oare nu se va încerca intensificarea sau diminuarea unor anumite trăsături rasiale prin clonare? Sau înmulțirea membrilor unui sex în detrimentul celuilalt? Sau exploatarea unui anumit grup, cum ar fi deținuții sau săracii, pe parcursul experimentelor?

De altfel, afirmațiile teologiei cu privire la vocația și misiunea divină a fiecărui individ sunt în acord cu preocuparea de a garanta drepturile civile și umane pentru orice ființă născută în lume, indiferent de modul concepției. Astfel, nici o persoană nu va putea fi clonată vreedată pentru a servi unui anumit scop, dinainte stabilit. Nu putem să clonăm ființe umane pentru a întări armata cu soldați, sau nutrim speranța că vor ajunge mari atleți, muzicieni sau oameni de știință. Numai Dumnezeu cheamă pe om la ființă, indiferent de modul cum a fost conceput, reproduș sau copiat. Indiferent de măiestria cu care manipulăm tehnicile genetice, noi nu creăm viață, așa cum face Dumnezeu. În referatul biblic al creației, cuvântul ebraic tradus prin „a crea” este utilizat numai cu subiectul Dumnezeu. Această afirmație teologică, anume că numai Dumnezeu creează viață, nu își pierde nicicum valabilitatea, chiar dacă oamenii ar învia să cloneze ființe umane. Noi nu chemăm ființe umane la viață, cum face Dumnezeu; nici nu dăm noi identități și misiuni diferite ființelor umane.

Revenind asupra celor spuse anterior, afirm din nou că în cazul în care vom fi cândva capabili să eliminăm malformațiile genetice prin clonare umană, trebuie să fim siguri că cei care rămân cu astfel de dereglări nu vor fi expuși discriminării. De exemplu, o femeie însărcinată, al cărei fœtus va evolua anormal, nu trebuie să-l avertize, fie direct, fie indirect, (neacordându-i posibilitatea de a beneficia de o asigurare dacă naște copilul). Corectarea disfuncțiilor genetice reprezintă un obiectiv admirabil; dar nu vom putea, ca societate, să găsim scuze pentru neglijarea sau discriminarea persoanelor cu handicap.

(7) Putem să începem cercetări în domeniul clonării umane numai după ce vom fi ținut seama și de alte probleme care necesită alocații. Din perspectivă creștină, trebuie să ne îngrijim de bunăstarea celor „mai mici” dintre frații și surorile noastre. „Adevărat vă spun vouă, întrucât ați făcut unuia dintre aceștia cel mai mic frați ai mei, Mie mi-ați făcut” (Mt. 25, 40). În vreme ce mulți pot să-i mulțumească lui Dumnezeu că nu le mor copiii de gripă, difterie, poliomielită sau chiar pentru că nu se mai îmbolnăvesc de oreion, pojar sau ruzeolă datorită progreselor pe care le-a înregistrat medicina, nu trebuie să-i uităm pe numeroșii copii și adulți din țară și din lume care sunt siliți să trăiască ca și când aceste progrese nu ar exista. Mii de copii mor anual răpuși de o banală diaree.

Când dezbatem problema clonării umane trebuie să avem în vedere o utilizare responsabilă a resurselor, care oricum sunt limitate. Deși nu sunt o utilitaristă, cred că este obligatoriu să cercetăm dacă alte proiecte nu ar asigura bunăstarea unui număr mai mare de oameni decât cercetarea în domeniul clonării umane. Cheltuielile guvernului ar trebui orientate spre promovarea binelui comun, îndreptându-se spre cele mai grave dintre problemele de sănătate. Dacă tot cheltuiem milioane de dolari, atunci să fie pentru promovarea bunăstării celor „mai mici” dintre frații și surorile noastre (și în leul acesta bunăstarea noastră a tuturor, căci destinul nostru e legat de al lor).

Traducere de Pr. Prep. C. OANCEA

„Și s-a înălțat la ceruri...”

(Urmare din pag. 1)

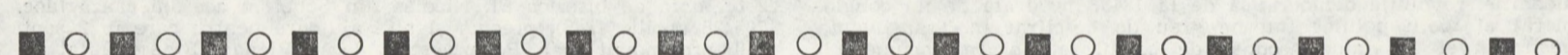
chenozel pentru a-și impropria firea omenască, iar la înălțare firea lui omenască unită cu cea dumnezeiască se ridică la cer, la slava cea dumnezeiască pe care Fiul o avea la Tatăl „mai înainte de întemeierea lumii” (Ioan 17, 24), și se face părtaș darului celui mare câștigat prin înviere — nemurirea.

Hristos cel înălțat la cer și șezător de-a dreapta Tatălui nu se desparte nicicum de umanitate asumată la întrupare și nici de lumea noastră, ci El păstrează umanitatea pe care a îndumnezelt-o și rămâne cu noi „în toate zilele până la sfârșitul veacurilor”. (Matei 28, 19).

Înălțarea la cer precede trimiteră Sf. Duh și inaugurează în același timp un nou mod de lucrare a lui Hristos în lume, o lucrare veșnică și universală, o lucrare din plinătatea dumnezeirii pentru toate locurile și pentru toți oamenii.

Înălțarea la cer a lui Hristos înseamnă pământul cu cerul făcând să se ridice „porțile cele veșnice” (Ps. 23, 7), adică barierele păcatului și ale neascultării prin care omul s-a îndepărtat de Dumnezeu prin greșala lui Adam.

Zidul despărțitor dintre cele două lumi, dintre cele două planuri ale existenței a fost sfărâmat de Hristos prin jertfa Lui pe Cruce deschizând prin înviere porțile împărăției lui Dumnezeu pentru toți cei care cred în El.

Revoluția de la 1848

(Urmare din pag. 1)

posibilitatea să urmărim pas cu pas acțiunile celor două delegații de la Viena, Pesta și respectiv Cluj, acțiuni conjugate cu cele interne. Prin scrisoarea din 23/4 iunie 1848 adresată „reprezentanților” Nicolae Dima de la biserica din Șchei, avocatul Ion Bran relatează primele demersuri privind predarea petiției în mâna împăratului, care nu a putut fi găsit la Viena, căci forțat de evenimentele se retrage la Innsbruck, iar delegația română, lipsită de prezența episcopului Andrei Șaguna (rămas la Cluj și Pesta) este condusă de protopopul Ioan Popazu, având chiar nefericită situație de a fi arestați ca spioni. După multe peripeții reușesc să predea împăratului petiția, promițând în încheiere că „ne vom întoarce toți către Brașov, ori calea asta o vom lua numai noi (n.n. Ion Bran și protopopul Popazu)... iară pe d.d. Laurian (August Treboniu) și (Ion) Maioreșcu îi vom lăsa încă în Innsbruck. Așa stau treburile noastre până acum pa aici — scria Bran în încheiere — nu știm ce veți fi făcut în Ardeal, la Cluj... aici la împăratul stăm foarte bine, avem toată nădejdea că ne vom ajunge dorința, ne vom redobândi drepturile noastre strămoșești...” (doc. necatalogat/23 mai - 14 iunie 1848 arhiva cit.).

Așteptând răspunsul de la împăratul „luminat”, brașovenii nu au participat la alegerea de deputați locali, permițând autorităților excluderea cu ușurință a românilor din viața politică și administrativă: „Iată viclenia și maliția cum eludă libertatea” — scria Ion Bran din Viena la 10 iunie 1848, condamnăm atitudinea lui Barțiu, care a lăsat să mai treacă un an „că nu-i o viață și românii trăiesc cât Carpații”. Intrigat, Bran încheie: „Acum este timpul în care și de vom trăi cât Carpații nu vom mai afla în veci (n. n. drepturi politice) sau vreți să trăim cât Carpații călcați nu numai de oameni, cât și de dobitoace. Eu din toate puterile, odată cu viața, în tot locul stăruiesc pentru națiunea română și poporul român din Brașov” (doc. necatalogat/10 iunie 1848).

Nemulțumită de răspunsul împăratului, deputațiunea se hotărăște la 11 iunie să înainteze altă petiție. Între acțiunile pe care le revendicau figura și problema „școalelor elementare” supuse unui proces impulsiv de maghiarizare, la care primește un răspuns nefavorabil din partea împăratului, motiv pentru care Ion Bran părăsește Viena și revine pentru câteva zile la Brașov, pentru ca în 13 august să se îndrepte spre Pesta, unde îl așteptau ceilalți membri ai delegației și de unde la 19 august înștiințează că „proiectul de lege în privirea școalelor elementare... a trecut în casa de jos și s-a primit însă nu spre mulțumirea noastră” (doc. 7/19 august 1848, arhiva cit.).

Speranța românilor brașoveni este amănată, cauzat și de conjunctura politică în care se afla Imperiul Austriac, dar și de evenimentele care se derulau în Ardeal. La 30 august '48 se dă ordin din partea autorităților locale ca refugiații munteni de la Brașov, în trei zile să părăsească Brașovul (cf. „Siebenburgen Wochenblatt” nr. 70/31 august 1848), iar la 21 septembrie '48, „Reprezentanța” bisericii Sf. Nicolae din Șchei este înștiințată de către „Cinstitul Comitet de Siguranță al Brașovului” ca toți locuitorii din Șchei să se înarmeze.

În protocolul din 26 decembrie 1848 găsim conținutul ședinței neoficiale, ținute în prezența a trei preoți, doi curatori și șase membri la biserica Sf. Nicolae, hotărându-se ca „în fața cu primejdia cea mare, așa se vede a fi cea mai mare trebuință a se câștiga arme și a se da în mâna gardiștilor români, cari vor fi mai vrednici... spre apărarea patriei, a națiunii române... Drept pentru care Reprezentanța se vede silită din temelurile mai sus aduse a face pentru ea să se cumpere ori de unde s-ar putea găsi... cinci sute de puști, cu acei adaos ca Reprezentanța să aibă voie a deschide colectă spre seopul acesta, în Șchei” (Sterie Stinghie, „Documente... op. cit.,

p. 13). Ca urmare i se dă negustorului Gheorghe Nica dispoziția să meargă în Muntenia pentru a procura arme și în acest scop se adresează „înaltei Căimăcăanii” o scrisoare, solicitând înlesnirea procurării de arme (doc. 2158/1848, arhiva cit.). Găsim și un tabel care consemnează pe cei care au dăruit sau au împrumutat arme cetățenilor români săraci „pentru apărarea de zile de primejdie” (doc. 2160/1848 arhiva cit.).

O adresă semnată în 16 iulie/7 august 1849 de George M. Burbea confirmă că în calitate sa de tribun al „gardiilor naționale române din Brașov” a cumpărat 330 lănci a 40 cr.c.v. de lance, dintr-o colecție de 220 fl. în monedă convențională, făcută în Brașov între negustorii români și a împărțit aceste lănci printre gardiștii de lăncieri săraci de sub comanda sa” (doc. 1735/1849).

La 14 octombrie activul revoluționar Ion Bran este numit prefect al Gărzii Naționale de către Comitetul Național de Pacificațiune de la Sibiu și ca urmare, în Șchei, la biserica Sf. Nicolae — conform protocolului ședinței din 17/29 octombrie 1848 — este numit avocat al românilor din Șchei Ion Aldulea, prilej cu care se ia hotărârea „să se facă moțiune ca să se chibzuască un mod pentru înființarea Casei Române Naționale spre întâmpinarea cheltuielilor trebuincioase în aceste timpuri grele, pentru ridicarea națiunii noastre române la drepturile avute în egalitate ca orice națiune din patrie, după care să se arunce o contribuțiune, care, după voia tuturor s-au hotărât... casieri sau percepători s-au denumit domni Vasile Lecea și Ioan Lecea”. La următorul punct din ordinea de zi a ședinței se dă citire scrisorii protopopului din Făgăraș emisă în 14/26 octombrie 1848, prin care acesta cere numirea unui „bărbat ploșoi” pentru a fi trimis la Făgăraș să organizeze „gardiie” națională, între cei propuși figurând David Almășanu, Vasile Lecea, Constantin Găitan, Rudolf Orgidan, Neagoe Panțu. În același scop sunt propuși pentru Brașov protopopul Ioan Popazu și George Barițiu, motivând că „atăt gardia cât și înarmarea poporului” a fost admisă de împărat încă de la 23 iulie '48. Totuși, abia în octombrie, după multe stăruințe, se organizează 15 legiuni românești coordonate de Comitetul Națiunii Române din Sibiu, în cadrul cărora legiunea română din Țara Bârsei era condusă de Ion Bran și Constantin Secăreanu, având un escadron de călărie și câteva cete de pușcași, conștând din peste 4 000 de persoane.

În aceeași perioadă, protopopul Ioan Popazu își continuă activitatea în cadrul delegației de la Viena, de unde scrie numeroase scrisori, relatând toate eforturile delegației în lupta lor pentru obținerea drepturilor istorice. „După ce am colindat acum a treia oară pe domni miniștri — scria protopopul Popazu la începutul lui '49 (doc. 2164/1849) — cererea națiunii noastre s-au luat în pertractare, apoi gazetele toate, care ne-au primit în coloanele lor petițiunea noastră o laudă... Vom primi fraților în Ardeal domni noștri, națiunea noastră cu un cuvânt va avea viață politică, drepturile sale, vază sa înaintea Europei”. Aceleași asigurări le repetă în scrisoarea din 9/23 iulie '49 subliniind că „treaba națiunii noastre care o căutam noi aici la Viena, acum de 6 luni, această treabă stă foarte bine”.

Străduințele protopopului Popazu n-au fost zadarnice, căci unul din dezideratele pentru care a luptat a fost înființarea unui gimnaziu pentru români la Brașov, proiectat încă din 1840, când a reușit chiar să alcătuiască o comisie oficială spre studiere a acestui proiect. Urmarea este cunoscută, căci în septembrie 1851 acest gimnaziu și-a deschis porțile, iar ctitorul real a fost protopopul Ioan Popazu, sprijinit cu autoritate de mitropolitul Andrei Șaguna.

Uniația românească din Transilvania

III.

PRIMATUL PAPAL

Legislația actuală a Bisericii Ortodoxe a fost la început legislația întregii Biserici. Dar cu timpul, viziunea asupra modului de conducere a Bisericii s-a modificat în Apus. „Total deosebit a început să se dezvolte prin secolul al V-lea doctrina romană despre primat”, recunoaște profesoara catolică de Teologie Ecumenică de la Graz, Anne Jensen, în lucrarea sa de doctorat intitulată **Viitorul Ortodoxiei**.

Bazându-se pe versetul din Evanghelia de la Matei, cap. 16, vers. 18 („Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea”), episcopii din Roma au dezvoltat o teologie deosebită de cea existentă până atunci în Răsărit și Apus, afirmând că Mântuitorul Hristos i-a conferit o putere specială Apostolului Petru, anume aceea de a conduce întreaga Biserică și pe toți ceilalți Apostoli, și că, astfel, Petru a devenit un fel de cap sau de conducător al colegiului Apostolilor. De asemenea, mai adaugă teologia catolică, Petru a transmis mai departe această putere urmașilor săi de pe scaunul episcopal din Roma și că, din această cauză, acești episcopi (adică papii) sunt conducătorii întregii Biserici. Această teorie a dat naștere unei controverse mari între cele două Biserici creștine tradiționale. Au fost scrise pe această temă sute de mii de pagini, fiecare Biserică aducând argumentele sale. Nu este locul aici să prezentăm disputa, să prezentăm argumentele. Cert este însă că pe baza versetului biblic amintit mai sus, destinele Bisericilor din Răsărit și Apus s-au despărțit. Roma și-a construit propria sa teologie, propria sa învățatură despre Biserică, dar și propria sa politică și legislație bisericească. Acest proces foarte complex este puțin cunoscut celor fără studii de istorie bisericească. Din acest motiv, vom încerca prezentarea lor, astfel ca cititorii să-și poată face o idee despre modul în care s-a separat și depărtat destinația Apusului de cel al Răsăritului. Și ca să nu putem fi acuzați de subiectivism sau că susținem una din părți, vom folosi în prezentarea procesului istoric doar citate din lucrări care nu au fost scrise de către teologii ortodocși, ci de istorici din Occident.

Precum am arătat mai sus, însăși profesoara de Teologie Ecumenică de la Universitatea din Graz recunoaște că învățătura despre primat a cunoscut o dezvoltare diferită în Apus față de Răsărit. Conform Atlasului de istorie universală al editurii *Deutsches Taschenbuchverlag (Dtv-Atlas)*, München, ed. I, 1964, iar a XXII-a 1987, papa Calixt (217—222) a fost cel dintâi care a revendicat o poziție deosebită a episcopului Romei pe baza versetului deja pomenit. Din această cauză, acest episcop este considerat de pomenitul aliat drept „creatorul ideii papale” (vol. I, p. 140). În același timp, chiar dacă părintele latin Ciprian a apărut primatul de onoare al Apostolului Petru (față de ceilalți Apostoli), era totuși convins de „egalitatea juridică a tuturor episcopilor” (ibidem).

Pretențiile papilor de a deține un rol mai important în Biserică sau de a fi la conducerea ei nu era deloc justificată și nici recunoscută. Astfel, în anul 378 papa Damasus a fost învinuit de fapte grave. Pentru a se sustrage de la proces, a trimis împăratului o scrisoare, afirmând în ea că, datorită faptului că este episcop al Romei, adică al scaunului apostolic — sedes apostolica, el nu este răspunzător decât înaintea împăratului și, deci, că nu poate fi supus unei instanțe judecătorești obișnuite. Era prima menționare a titlului de scaun apostolic, dar se recunoaște încă autoritatea imperială (Harald Zimmermann, *Das Papsttum im Mittelalter - Papalitatea în Evul Mediu*, Stuttgart, 1981, p. 16).

Câțiva ani mai târziu, în 385, Biserica din Spania i-a cerut papei Siriciu (384—399) un sfat într-o anumită problemă. Papa a răspuns, luând ca model puterea civilă. A dat un decret (**Decretalia constituta**), în care afirma, pe de o parte, identitatea dintre papă (adică dintre episcopul Romei) și Apostolul Petru (*Dtv-Atlas*, p. 140), iar, pe de altă parte, că legile, ordinele și statutele scaunului apostolic (statuta sedis apostolicae), „ar fi de aceeași autoritate cu canoanele promulgate de sinoadele ecumenice și că ar trebui cunoscute de clericii din întreaga Biserică. Astfel și-au început papii activitatea lor legislativă revendicativă” (Harald Zimmermann, *op. cit.*, p. 12). Era o primă încercare de impunere a autorității romane în fața celorlalți episcopi din Apus.

Dar cât de mare era, de fapt, autoritatea pe care o dețineau episcopii de la Roma, se poate vedea din alte evenimente de la începutul sec. al V-lea. În anul 418 a apărut o schismă în sânul Bisericii romane. Pentru funcția de episcop au candidat două persoane — un preot Bonifaciu (hirotonit foarte repede de aderenții săi) și un diacon Eulaliu. În această situație s-a apelat la prefectul de Roma și, datorită faptului că acesta nu a putut rezolva situația, s-a ajuns în instanță până la Curtea Imperială, astfel că noul „urmas al Sf. Petru” a fost ales de împărat (Harald Zimmermann, *op. cit.*, p. 16-17).

Istoriografia catolică pomeneste de un primat recunoscut al episcopului de Roma în întreaga Biserică sau cel puțin în Apus în prima jumătate a primului mileniu. Că realitatea a fost alta o dovedește faptul că în anul 419, deci pe vremea părintelui apusean Augustin, s-a întrunit la Cartagina un sinod care a respins cu hotărâre indicațiile „ad transmarina”, adică venite de dincolo de mare, din Italia (Harald Zimmermann, *op. cit.*, p. 19). Sinodul din capitala Africii a

hotărât în mai multe canoane independența Bisericii din Africa de Nord, chiar și față de Roma: episcopul din Cartagina a fost numit „primas totius Africae” (primat al întregii Africi). Canoanele 28 și 125 au interzis episcopilor sau preoților din Africa să apeleze sau să ceară ajutor de „peste mare”. „Iar cel ce ar vrea să apeleze peste mare, de nimeni să nu se primească în comuniune în Africa”, adică să fie excomunicat. Ba mai mult, s-a interzis chiar ca episcopii să meargă la Roma fără aprobarea primatului Africii (canon. 23).

Atlasul istoric deja menționat îl consideră pe papa Leon cel Mare (440-461) „cel dintâi papă propriu-zis și fondatorul primatului roman” (p. 140). La rugămintele acestuia, împăratul Valentinian al III-lea a emis în anul 445 un edict prin care a recunoscut primatul episcopului Romei în Apus (Italia, Spania, Africa de Nord, Galia de Sud), numărându-l pe papă „vicar al lui Hristos” (adică locțiitorul lui Hristos pe pământ), deținător al puterilor juridice, învățătoarești și arhieresti în întreaga Biserică. Decretul a fost însă cerut ca o armă împotriva puternicului episcop Hilarius din Arles care îndrăznea să revendice titlul de primat al Bisericii din Galia (Harald Zimmermann, *op. cit.*, p. 18).

Tot în timpul păstoririi lui Leon, a avut loc sinodul de la Calcedon din anul 451 (socotit al IV-lea ecumenic). Papa a fost reprezentat de doi legați. Atunci când la ultima sesiune a sinodului s-a pus în discuție votarea canonului 28 (deja pomenit și citat, și care recunoaște egalitatea în rang a episcopilor de Roma și Constantinopol), legații au încercat să împiedice acest lucru, bazându-se pe niște falsificări ale canoanelor primului sinod ecumenic. Conform istoricului Zimmermann, reprezentanții papali „au încercat să dovedească întâietatea de rang a Romei, prezentând o versiune latină a actelor sinodului de la Niceea (primul ecumenic - n.a.) în care canonul 6 cuprindea și un preambul, în care apărea cuvântul primat pentru Biserică Romei. Ei (romani) își vedeau deja acest primat legitimat încă de pe timpul Sf. împărat Constantin și de primul sinod ecumenic. Se pare că aceste acte false ale sinodului de la Niceea apăruseră deja de mai mult timp la Roma” (p. 18).

Precum se știe, după 476 acest oraș nu s-a mai aflat sub autoritate imperială, fiind cucerit de popoarele germanice. Cei care au reușit să-și consolideze cel mai mult stăpânirea în Italia au fost ostrogoții, al căror rege, Teodoric cel Mare (471—526), a fost bineînțeles interesat de o slăbire cât mai mare a legăturilor dintre Roma și Constantinopol. Astfel, cearta dintre cele două Biserici mari (intervenții între anii 484—519 și cunoscută sub numele de „schisma lui Acachie”) a fost încurajată politic. De altfel, profesorul de istorie medie de la Universitatea din Tübingen, H. Zimmermann, atribuie acestei schisme mai mult un caracter politic, personal, decât dogmatic (p. 23). Argument adus în acest sens este faptul că, după ce schisma a luat sfârșit și papa Ioan I (523-526) a fost trimis cu o solie din partea lui Teodoric la Constantinopol, el a fost ucis la întoarcere, întrucât fiind foarte bine primit în Bizanț, Teodoric s-a temut de un complot dintre papă și împăratul bizantin.

Dar sub aceeași domnie a lui Teodoric au avut loc alte două evenimente importante, cu urmări asupra viitorului statutului episcopului roman. Papa Gelasius I (492-496), știindu-se apărât de orice intervenție din partea împăratului bizantin Anastasie I, i-a trimis acestuia o scrisoare, în care expunea doctrina celor două puteri sau autorități. Aceasta prevedea că puterea seculară-politică trebuie să fie supusă celei bisericești, dat fiind că preoții ar fi răspunzători înaintea lui Dumnezeu pentru faptele autorității civile de stat. La această scrisoare împăratul i-a răspuns că el comandă și că nu permite să i se comande, chiar dacă l-ar lovi pedeapsa lui Dumnezeu sub chip de fulger (Harald Zimmermann, *op. cit.*, p. 27).

Dar doi ani după moartea lui Gelasie, a izbucnit din nou o schismă în Roma. Din nou existau doi pretendenți la scaunul episcopal. Dar de această dată, arbitru nu a mai fost împăratul ortodox de la Bizanț, ci cel barbar și eterodox-arian, Teodoric, iar acesta, l-a preferat pe Symachus (498-514). La numai doi-trei ani, noul papă a fost acuzat de fapte imorale. El a reușit să se sustragă de la proces, atât la Roma, cât și la Ravenna, scotând la iveală o nouă constituție a episcopiei din Roma, intrată în istorie sub numele de *Falsurile lui Symachus*. Făcând referire la două cazuri precedente, în care unii papi au reușit să scape de judecarea de către tribunale normale, noua constituție prevedea, nici mai mult, nici mai puțin, că înșiși împăratul Constantin cel Mare și papa Silvestru I ar fi decretat, „Nemo iudicabit primam sedes” (Nimeni nu va judeca primul scaun). Astfel, papa nu mai era supus nici unui tribunal pământesc, nici imperial și nici sinodal-bisericesc, fiind considerat răspunzător pentru faptele sale doar înaintea lui Dumnezeu. „Acesta însemna mai mult decât orice revendicare pe care ar fi putut-o face papa sub stăpânirea imperială”, consideră istoricul Zimmermann (p. 25). Dacă papa Damasus afirma în anul 378 că nu poate fi judecat decât de Curtea Imperială, Symachus, profitând de faptul că nu se afla sub autoritatea împăratului de la Constantinopol, a mers mai departe, decretându-și o poziție juridică pe care nu o mai deținea nimeni, bineînțeles în afara cezarilor romani și a bazileilor bizantini.

PAUL BRUSANOWSKI

Despărțirea care împreună

(Urmare din pag. a 2-a)

Nu noi am găsit răspunsul în fața misterului morții, ci Dumnezeu cel intrupat, Iisus Hristos, El este Cel care ne-a adus dezlegarea înfricoșătoare și taine a existenței noastre. Prin venirea Sa în lume, și mai ales prin moartea Sa pe cruce și învierea Sa cea de a treia zi din morți, Fiul lui Dumnezeu ne-a adus marea răspuns: nu moartea încheie existența noastră aici pe pământ, pentru că n-am fost creați să fim doar aici, ci vom continua și dincolo. Nu, moartea nu este doar o rupere dureroasă și definitivă, nici simplă stingere și definitivă dispariție, ci o continuare, o trecere într-o altă viață, mai înaltă și desăvârșită, „marea inițitoare în misterul vieșniciei”. (2). Este adevărat că moartea este o plecare dintre cei dragi, dar nu una definitivă, ci vremelnică, după care va urma regăsirea. Moartea este o despărțire, dar nu pentru eternitate, ci o despărțire care împreună, cu Dumnezeu mai întâi, căci de la El am venit (Eccl. 12, 7) și cu ceilalți semeni.

Toate aceste lucruri le știm și le credem pentru că ni le-a dat Fiul lui Dumnezeu, care nu doar ne-a spus că așa este și așa va fi ci, știindu-ne slabi și neîncrezători cum și suntem de altfel, ne-a demonstrat acest adevăr prin câteva minuni, deci fapte palpabile, văzute de nenumărați martori și consemnate în scris de persoane demne de încrederea noastră.

Spun câteva minuni, pentru că Evangheliile amintesc doar trei astfel de minuni prin care Mân-

tătorul și-a dovedit puterea. Sa dumnezeiască, aducând din moarte la viață trei persoane din vremea Sa. Doar trei învieri din morți a săvârșit Hristos în timpul activității Sale (nu ne referim aici la învierea Sa din morți, care se diferențiază categoric de acestea), și ne putem întreba de ce doar trei? Pentru că scopul venirii Sale în lume n-a fost acela de a schimba rosturile așezate de Dumnezeu, ci să ne arate nouă tuturor pentru vecie, că nu moartea este ultima, ci doar intrarea noastră în veșnicie.

Două lucruri impresionează în mod deosebit în Evanghelia de la Luca 8, 41—56, în care ni se relatează despre minunea învierii unei lui fată mai-marele sinagogii. Sunt mai întâi cuvintele cu care Iisus îi întâmpină pe cei care vin să anunțe tristă veste a morții fetei, și cărora le răspunde că fata „n-a murit, ci doarme” (Lc. 8, 52).

Cum să nu fi murit, își vor fi spus cei care aduseseră teribila veste, când noi înșine, cu ochii

noștri am văzut cum s-a zăbăt în ghearele morții, dându-și sufletul, când noi cu propriile noastre mâini am simțit răcoala morții înstăpânindu-i-se în trup?

Dacă Iisus ar fi rămas doar la această afirmație, cu siguranță că ar fi fost considerat doar un biet naiv. Cuvintele cereau întărire prin fapte. Constatarea pe care o făcuse Iisus i-a contrariat profund pe cei care asistaseră la moartea fetei. Cuvintele pot fi răstălmăcite, pot fi negate. Dar faptele nu mai pot fi contestate, pentru că ele țin de domeniul logicii și al evidenței și nici cei mai inverșunai dușmani nu le pot contrazice.

Ceea ce va face mai departe Iisus nu este decât întărirea celor afirmate mai înainte: nu, fata n-a murit nicidecum, nici n-a dispărut și nici nu s-a risipit în ne-ființă, ci doar s-a mutat într-o altă dimensiune, păstrându-și identitatea nealterată. Luând cu Sine „pe Petru și pe Ioan și pe Iacob și pe tatăl copilei și pe

mamă” (Lc. 8, 51), Iisus i se va adresa copilei ca unei persoane, care deși nu era de față, îl putea totuși auzi și înțelege „copilă, scoală-te!” (Lc. 8, 54).

Acolo, în fața apostolilor și a părinților fetei, s-a întâmplat ceva ce nici un om n-a mai văzut vreodată, și care omenește nu se putea explica în nici un chip, cea care fusese moartea se trezește și se ridică dintr-o dată ca dintr-un somn adânc. Și pentru a nu-i lăsa cumva să creadă că sunt victimele unei halucinații, le poruncește „să i se dea să mănânce” (Lc. 8, 55). Era acesta, supremul argument că cea care fusese moartă era acum cu adevărat vie.

Acestea sunt faptele, de o simplitate și de o încredincioasă de necontestat. Iisus a demonstrat prin această minune, celor prezenți, că prin moarte nu este totul încheiat, ci omul continuă să existe și dincolo.

Ceea ce trebuie să ne înfricoșeze pe noi cu adevărat nu este moartea, ci mai ales felul cum vom muri. Pentru că, dacă moartea nu este o dispariție — și Iisus ne-a arătat că ea nu este decât o trecere dincolo și împreună-ședere cu Dumnezeu și cu ceilalți —, atunci aceasta înseamnă că vom duce cu noi și responsabilitatea faptelor săvârșite aici, și abia din această perspectivă se vor vedea adevăratele dimensiuni și adevăratele urmări al acestora.

BIBLIOGRAFIE:

1. Al. Mironescu, *Certitudine și adevăr*, p. 49.
2. P. Evdokimov, *Vârstele vieții spirituale*, p. 28.

Manuale pentru fericire

Credem că o statistică asupra cărților ce trezesc un interes crescut printre cititorii suferinți de ale căror titluri conțin un 'cele treizeci de cuvinte cheie: succes, fericire, încredere. Sunt ade rate „manuale”, complete cu d. erse tipuri de teste și „decaloguri” ce promit îmbunătățirea vieții celor dispuși să urmeze aceste „rețete”.

Autorii lor nu sunt diletanți în materie: de obicei, au o bogată experiență terapeutică și o întreagă listă de cărți publicate; unii dintre ei sunt nume de referință în psihologia contemporană.

De regulă, aceste cărți provin din ambiente culturale americane, unele cunoscând zeci de ediții. De unde atâta interes din partea publicului? Ce credit trebuie dat acestor formule de viață fericită? Ne vom opri succint asupra a trei din aceste cărți.

Una este a pastorului Norman Vincent Peale, „Puterea gândirii pozitive” (1952). Cartea este autobiografică. Autorul expune metoda care, dintr-un tânăr inteligent, dar timid și neîncrezător, a făcut un predicator de mare succes și maestru a mii de conștiințe. Peale pornește de la o afirmație a lui William James: „Cea mai mare descoperire a generațiilor mele reprezintă constatarea că o ființă umană își poate schimba propria viață schimbând propria atitudine mentală”. Tânărul Peale s-a încredințat lui Dumnezeu: „Am cerut Domnului să primească în mâinile sale viața mea. M-am încredințat sincer lui Iisus Hristos, crezând că ceea ce nu puteam face de unul singur aș fi putut împlini prin harul lui Dumnezeu”. Pentru pastorul Peale, „gândirea pozitivă” înseamnă „un mod de a trăi prin credință”. În acest fel, sunt alungate gândurile depressive, de timiditate și sensul de inferioritate, iar în același timp, încrederea în noi rămâne în limitele „raționale ale smereniei” în fața lui Dumnezeu, ferindu-ne de egoism. Așadar, să căutăm, în primul rând, să fixăm în minte o imagine fericită și optimistă despre noi înșine, chiar dacă situația de moment ar fi diversă; mintea va folosi capacitățile personale spre a completa imaginea pozitivă. În al doilea rând, să nu dăm frâu liber imaginației dispusă să exagereze obstacolele. În plus, repetarea sistematică a unor fraze scurte, de conținut optimist, eliberează „întreaga energie spirituală de care avem nevoie”.

Concomitent cu Peale, și tot în S.U.A., psihiatrul Eric Berne răspunde ideile sale structurate într-o metodă terapeutică numită „analiză tranzațională”. E o metodă de terapie de grup; privește „tranzacțiile”, adică raporturile dintre noi și ceilalți. Spre deosebire de Freud, Berne își propune nu atât să sondeze trecutul, cât, mai ales, să modifice prezentul, spre a construi viitorul. De obicei, relațiile dintre noi sunt negative, de tipul: „eu da, tu nu” sau „eu nu, tu da”. Această metodă reprezintă conținutul unei foarte răspândite cărți, intitulată: „Eu sunt OK, tu ești OK”, a lui Thomas A. Harris. Dacă Freud descoperea în natura umană disponibilități în a stabili raporturi pozitive cu ceilalți și, în același timp, o tendință negativă, un instinct de distrugere și moarte (cel puțin sub forma sensului de culpă), Harris vede natura umană exclusiv pozitivă. Dacă primul era pesimist, cel din urmă vrea să-l elibereze pe om de sensul de culpă. „Căci răul nu ține de natura umană, zice Harris, ci de niște limite ce ți le-ai construit singur; eliberându-te de ele, vei trăi fericit”.

O a treia carte, un best-seller în domeniu, este intitulată: „Zonele noastre de eroare. Ghid pentru independența spirituală”, a lui W.W. Dyer. „Zona de eroare” ar fi nivelul psihologic la care se formează un comportament autodestructiv. Aceste zone de eroare psihologică trebuie, în

primul rând, recunoscute; apoi, să încercăm să înțelegem de ce s-au format; și, după ce am găsit rațiunile spre a ne comporta altfel, viața se schimbă. La baza raționamentului lui Dyer stau două convingeri. Întâi, că alege-riile noastre ne fac fericiți sau nefericiți. Apoi, că trebuie să primim doar momentul prezent, să-l trăim fără remușcări sau sensuri de culpă pentru trecut și fără griji pentru viitor: a trăi bine acum e cel mai bun mod de a construi o viață fericită. După Dyer, nimic din ceea ce ni se întâmplă nu are importanță în sine, ci doar importanța pe care i-o dau eu. Conform acestei „tehnici a fericirii”, trebuie să înor- tot ceea ce m-ar tulbura, problemele ce se refuză rezolvării. Ce voi face când voi avea de înfruntat o boală incurabilă? Tehnica nu mai funcționează! De altfel, Dyer presupune aprioric o optimă stare economică și de sănătate.

Cartea lui Dyer se deschide cu o sugestivă atenționare: să avem cât mai vie conștiința că vom muri. Departe însă de tradiția creștină, autorul nostru aduce o motivație utilitaristă: în felul acesta nu ne vom risipi viața. Sfântul Vasile cel Mare spunea că cea mai mare înțelepciune este gândul de moarte. Dar el dădea un sens duhovnicesc acestui fapt, căci vedea moartea ca limita ultimă până la care ne putem pregăti pentru viața veșnică. Fără să-și pună întrebări asupra vieții și morții și sensului lor, Dyer ne îndeamnă să valorificăm fiecare clipă spre a ne asigura confortul psihic, spre a înlătura suferința și orice tulburare din afară. El crede că natura umană, care-i prin excelență bună, eliberând-o de condiționările externe și de erorile psihologice, ne poate asigura o viață sănătoasă și fericită. Experiența cotidiană ne arată că binele poate coexista cu răul, sănătatea cu boala, și deci că natura umană nu-i neapărat perfectă.

Rețeta lui Dyer e cât se poate de reduționistă; reduce total dimensiunea spirituală a omului (— de aceea, nu poate explica de ce răul poate afecta relațiile dintre oameni), iar fericirea devine subiectivă până la autosugestie. Săturile pastorului Peale sunt apropiate de cele ale lui Dyer, cu unica — și importantă — diferență că omul se așează, cu umilință, în fața Creatorului, care-i dă puterea de a învinge răul. Dyer face din om centrul universului; se pune pe linia gândirii newage-iste, a ateismului psihanalitic. Peale privește Crucea, ca izvor al echilibrului psihologic.

În fața unor asemenea manuale de fericire, care abundă și pe piața românească, un credincios ortodox ce trebuie să facă? Avem datoria să atragem atenția asupra unui grav reduționism — prezent și în cartea lui Peale —, acela de la spiritual la psihologic. E unul din pericolele ce ne resimt și în gândirea unor teologi de azi. Aș aduce ca exemplu pe ieziutul Marko Rupnik, ale cărui cărți se tipăresc și în românește. (Noi înșine i-am atras atenția asupra pericolului de a „psihologiza” teologia). Trăirea duhovnicească e altceva decât experiența psihică. Omul are și psihic, cum are și trup, dar are și suflet. În izvorul fericirii se află la nivelul spiritual, efectele sale manifestându-se ulterior și la celelalte nivele: psihic și trupesc. Căutătorii fericirii ar trebui să înceapă cu Taina Spovedaniei și sfătuirea duhovnicească — întrucât acestea sunt lucrări cu efecte ontologice asupra persoanei — și numai ulterior să apeleze și la rețete psihologice de fericire. Altfel, cărțile amintite ar putea deveni manuale de ne-fericire.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU
parohul Comunității Ortodoxe
Române „Sf. Ioan Casian” —
Roma

De Ziua Eroilor

(Urmare din pag. 1)

CREȘTINA”, în care s-a arătat măsura rușinoasă luată de organele comuniste față de mormintele eroilor din cimitirul Dumbrava Sibului, unde crucile creștinești au fost înlocuite cu borne de beton, care arătau mai curând cu indicatoare de circulație.

Veteranii de bună credință și cu frică de Dumnezeu au inițiat și dus la îndeplinire așezarea unei troițe creștine în Cimitirul Eroilor și cu sprijinul I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, s-a încrustat pe fiecare bornă de beton semnul Sf. Cruci, confirmând astfel că cei ce zac sub glie sunt creștini.

Statele civilizate păstrează cu adâncă sfințenie cultul eroilor ca o obligație morală pentru genera-

țiile viitoare, pentru că existența unui popor se infirmă și se confirmă prin jertfele pe care fiil acestuia le-au dat, dar și prin cinstitarea acestor jertfe.

Pentru toți eroii neamului păstrăm în sufletele noastre de bătrâni ostași durerea și recunoștința noastră.

Eroii au dreptul la recunoștință veșnică, pentru că și-au dat, în lupte sângeroase, suprema jertfă. Ceea ce suntem noi astăzi o datorăm lor, și ca atare lor le aparține cinstea, onoarea și gloria, în primul rând, și numai apoi supraviețuitorilor.

Acești eroi, pentru noi, nu sunt morți, ei trăiesc în veșnicie. Sunt mândria și onoarea armatei române și a neamului românesc.

Veșnica lor pomenire!

Mesaj adresat participanților la Simpozionul

„100 DE ANI DE LA NAȘTEREA

Pr. Prof. Dr. GALACTION LIVIU MUNTEANU“

— Cristian-Brașov —, 9 mai 1998

PREA CUCERNICI PĂRINȚI,
ONORATE AUTORITĂȚI LOCALE,
STIMATA FAMILIE,
DISTINS AUDITORIU,

Se împlinesc în acest an, mai precis la 16 mai, deci peste câteva zile, 100 de ani de la nașterea celui care a fost strălucitul profesor de teologie, rector și vicar eparhial GALACTION LIVIU MUNTEANU, reputat biblicist și slujitor devotat al altarului Bisericii noastre strămoșești.

Născut în urmă cu un secol pe meleagurile binecuvântate ale Criștianului brașovean, Galaction Liviu Munteanu prin întreita sa activitate ca dascăl la Catedra de Studii Biblice al Vechiului și Noului Testament, la Academia Teologică din Cluj, ca rector al acesteia și ca vicar administrativ al Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului a dovedit un profund atașament față de catedra universitară și față de Sf. Altar pe care le-a slujit cu devotament și abnegație pe parcursul întregii sale existențe și cărora s-a dedicat cu întreaga sa ființă.

Prin studiile sale de specialitate publicate de-a lungul anilor în teasurile tipografiei dieceane din Cluj, studii de excepție și care sunt pe deplin actuale constituind un veritabil instrument de lucru atât pentru cercetătorii cât și pentru studenții teologi, el și-a înscris numele în rândul dascălilor de cuget și simțire românească și care au contribuit la dezvoltarea gândirii teologice românești.

Prin devotamentul său față de Sfântul Altar și față de Biserica străbună pe care a slujit-o și a apărut-o în toate ocaziile, preotul profesor Galaction Liviu Munteanu și-a înscris numele în rândul păstoriilor sufletesti de excepție pe care i-a avut de-a lungul vremii poporul român cel binecredincios din Transilvania, iar prin curajul său în fața împărățiilor neamului românesc și a credinței ortodoxe, prin rezistența sa activă la o doctrină atee și materialistă care se impunea cu forța, prin tenacitatea cu care s-a opus acesteia sfârșindu-și viața într-o zi de martie a anului 1961 în închisoarea de la Aiud, el și-a înscris numele pentru veșnic în șirul marilor mărturisitori de după grații, care cu prețul vieții lor, asemenea martirilor creștini, au peditul crezul vieții lor.

Fie acum la împlinirea a 100 de ani de la nașterea sa, când pomendindu-i numele „iară și iară“, ca-ntr-o ecenie lină, să-i închinăm un gând pios și să vărsăm o lacrimă pentru destinul său tragic și să căutăm în același timp să-i urmărim exemplul său în slujba Bisericii, a Școlii și a Neamului și să rugăm pe Părintele luminilor să-i așeze sufletul său în ceata aleșilor Sai.

Felicităm și binecuvântăm inițiativa celor care astăzi s-au gândit, prin organizarea acestui simpozion, la cel care a fost părintele profesor dr. Galaction Liviu Munteanu și împărtășim tuturor celor prezenți arhieriasca noastră binecuvântare.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, P.S. VISARION RAȘINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârșit următoarele:

- 20 aprilie a.c., — P.S. Sa a săvârșit dumezeiasca Liturghie arhierescă în Catedrala Mitropolitană.
- Seara a săvârșit slujba Vecerniei tot în Catedrală.
- 21 aprilie a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica parohială cu hramul „Sf. Nicolae“ din orașul Tâlmăciu rostind un bogat cuvânt de învățătură.
- Seara a săvârșit Vecernia în Catedrală.
- 22 aprilie a.c., — P.S. Sa a participat la festivitățile organizate cu prilejul Zilei Trupelor de Uscat al căror patron este Sf. Mare Mucenic Gheorghe, festivități organizate de Academia Trupelor de Uscat Sibiu. A săvârșit și un Te Deum cu acest prilej.
- Seara a săvârșit Vecernia și Litia în Catedrală.
- 23 aprilie a.c., — P.S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a Schitului Foltea-Săliște și Sf. Liturghie arhierescă cu prilejul hramului bisericii „Sf. Gheorghe“ rostind un bogat cuvânt de învățătură.
- A săvârșit apoi în sobor taina Sf. Maslu de obște și sfințirea apei.
- A cercetat Căminul-Spital — Azil de bătrâni din Săliște unde a vizitat saloanele cu cei aproape 70 de asistați.
- A făcut o vizită la Mănăstirea Orlat, iar seara a săvârșit Vecernia și Acatistul Sf. Mucenic Gheorghe în Catedrală.
- 24 aprilie a.c., — P.S. Sa a săvârșit dumezeiasca Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu“ Sămbăta de Sus, jud. Brașov — cu prilejul hramului „Izvorul Tămăduirii“, rostind cuvânt de învățătură.
- A acordat un interviu Postului de Televiziune Brașov.
- 25 aprilie a.c., — P.S. Sa a cercetat canonic biserica cu hramul „Sf. Nicolae“ din parohia Mag, prot. Săliște.
- Seara a săvârșit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- 26 aprilie a.c., — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii noii mănăstiri cu hramul „Sf. Mucenic Gheorghe“ din Bunești, prot. Rupea, și Sf. Liturghie arhierescă, rostind un bogat cuvânt de învățătură.
- În aceeași zi a săvârșit slujba Vecerniei în biserica „Sf. Nicolae“ din parohia Bunești, rostind cuvânt de învățătură.
- A cercetat canonic și biserica „Întâmpinarea Domnului“ din parohia Crinț, prot. Rupea.

ANUNȚ

În Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent **ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC** pe anul 1998, 178 p.

Intrat în cel de-al 146-lea an al existenței sale, **ÎNDRUMĂTORUL** de la Sibiu a apărut cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE al Ardealului, având și în acest an un cuprins bogat și variat:

CRONICA BISERICESCĂ, ANIVERSĂRI-COMEMORĂRI, DIN TEZAURUL DOCTRINAR AL BISERICII NOASTRE, VIAȚA LITURGICĂ, BISERICA ÎN ACTUALITATE, ȘEMATISMUL etc., și s-a bucurat de colaborarea unor prestigioși teologi și oameni de cultură.

ÎNDRUMĂTORUL poate fi comandat la Librăria Eparhială Sibiu, la prețul de 8 000 lei/ex.

Dreptul la replică

În nr. 13—14 din 1 aprilie a.c., al „Telegrafului Român“ a apărut pe paginile 1 și 2 articolul „Ne întorcem la vremurile lui Bukow?“ Fără a intra în detaliile cuprinsului acestui articol, mă voi referi doar la ultimele două paragrafe care se referă la Banat și bănațeni, cu osebire la ultimul, unde autorul caracterizează drept „regretabil“ faptul că „ierarhii de la Arad și Caransebeș cu preoții lor“ n-au fost de față la „marșul tăcerii“ din Cluj, insinuând că probabil „n-au primit binecuvântarea de la Timișoara“. Modul acesta de a pune problema care definește din păcate toată disputa în care autorul articolului vizat este angajat cu toată ființa sa, se întemeiază pe cel puțin două premize care mi-e greu să le definesc precum s-ar cuveni: în primul rând ierarhii din Mi-

tropolita Banatului cu preoții lor n-au fost invitați să participe la „marșul tăcerii“ (cât de „al tăcerii“ va fi fost nu-l discut aici); în al doilea rând nici episcopul Aradului și nici episcopul Caransebeșului nu m-au consultat și nici eu nu i-am contactat pe tema „marșului“. De unde a scos autorul articolului presupunerea pe care o vehiculează și cu ce drept face aceasta? Oare întreaga sa argumentare într-o problemă de gravitate a celei în cauză are acest grad de valabilitate?

Cred că o rectifică în sensul celor de mai sus s-ar impune, pentru a nu se ajunge la compromiterea prestigioasei publicații, care este „Telegraful Român“, la care ținem toți atât de mult.

Mitropolit NICOLAE CORNEANU

Activitatea Asociațiilor studenților creștini ortodocși din cadrul Universității „Lucian Blaga“ Sibiu

În cadrul Universității sibiene, își desfășoară activitatea două asociații ale studenților creștini ortodocși.

Asociația studențească ortodoxă de ajutor social (ASOAS) și Asociația studenților creștini ortodocși din România — Filiala Sibiu (ASCOR).

Socotim a fi necesar un tur de orizont în spațiul spiritual și social pe care-l acoperă activitatea celor două asociații studențești, aceasta nu doar pentru a prezenta acțiunile lor ci pentru a nu-i mai lăsa singuri.

ASOAS, ca asociație de ajutor social, a reușit în anul 1997 să strângă, din sponsorizări, 7 200 000 lei, prin care și-au făcut simțită prezența la aproximativ 60 de familii (460 persoane primind cadouri în perioada Crăciunului). Cu ajutorul studenților de la Secția Teologie — Asistență socială a Facultății de Teologie, s-au realizat 100 de anchete sociale care au constituit baza planului de „ajutor social“ acordat pentru perioada Paștelui 1998 (la această dată fiind acordate mici daruri de sărbători conștând în alimente și îmbrăcăminte). Activitatea asociației nu s-a limitat însă numai la perioada sărbătorilor creștine ortodoxe. Acțiuni culturale și mai ales duhovnicești s-au desfășurat la Căminul de bătrâni (str. G. Coșbuc) și la Căminul spital Carl Wolff din Sibiu ca și la Azilul spital (str. Azilului) unde pe lângă daruri de alimente s-au oferit cărți duhovnicești (mai cu seamă Noul Testament) și s-au organizat seri duhovnicești pe teme religioase (invitați pr. prof. dr. Ilie Moldovan, pr. prep. Oancea Constantin, asistent Sebastian Moldovan, corul de copii de la Șc. gen. nr. 6 Sibiu). În aceeași sferă a acțiunilor duhovnicești ASOAS se înscrie și acțiunea ce a vizat botezarea a patru copii de la Leagă-nul de copii Sibiu.

Ceea ce este important însă în activitatea ASOAS, ține de activitatea ce vizează sprijinul moral și sufleteș acordat mai ales acelor categorii de oameni sociologic denumiți „defavorizați“, în fapt bogăția cea mai de preț a Bisericii lui Hristos.

Cealaltă asociație studențească ASCOR — Filiala Sibiu, cu rînd în acțiunile sale mai ales activități vizând vestirea Evangheliei și antrenarea tineretului creștin ortodox în viața spirituală a Cetății și Universității sibiene. Dintre acțiunile mari ale ASCOR-ului se remarcă data de 2 februarie 1998, ziua în care s-a derulat proiectul „ZIUA MONDIALĂ A TINERETULUI ORTODOX“. Dincolo de activitățile obișnuite de acum ale asociației — privegheri de noapte și Sfânta Liturghie în Capela Facultății de Teologie — este de remarcă procesiunea tinerilor ortodocși pe străzile Sibiului, pe un traseu ce a cuprins și pomeniri cu depuneri de coroane în amintirea tinerilor ce au căzut pradă morții în zilele lui Decembrie 1989 în P-ta Gh. Lazăr (P-ta Revoluție), precum și la Poliție, Academia Trupelor de Uscat și la Troița din fața Casei de cultură a sindicatelor. Ziua s-a încheiat cu o masă rotundă pe tema „Tinerii și Biserica“ desfășurată în Sala Studio a Casei de

cultură, care a beneficiat de prezența reoților profesori de la Facultatea de Teologie și fișec, de cea a tinerilor sibiieni.

Un alt proiect gândit și realizat de ASCOR l-a constituit acțiunea „Sărbătorile Ortodoxiei“, derulată pe perioada 23—31 martie 1998. Activitatea s-a derulat pe două secțiuni: una vizând „cuvântul“, iar alta „fapta“. Cea de a doua secțiune este una care face parte de altfel din acel „modus vivendi“ a unui tânăr creștin ortodox și e fișec să aparțină unei asociații de tineri creștini ortodocși. Ea ține de participarea — prin acțiuni sociale — la viața celor singuri, mai ales din orfelinate și din cămine de bătrâni.

Prima secțiune s-a bucurat de prezența și cuvântul Prea Sfințitului Visarion Rășinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, precum și a părinților Ioan Iovan (Mănăstirea Recea — Mureș, 23 martie 1998), pr. Zosim Oancea (Sibiel — 24 martie 1998), pr. Miron Mihăilescu (Ocna-Sibiului 26 martie 1998), P. Cuv. Arhim. Teofil Părăanu (de la Mănăstirea Sămbăta), prilej cu care s-a lansat și cartea „Gânduri bune pentru gânduri bune“. Vineri, 27 martie 1998, a avut loc vernisajul unei expoziții de icoane ortodoxe, realizate de studenții din centrul universitar Sibiu, precum și prezentarea, în prezența redactorilor, a revistei de oceanografie ortodoxă „SCARA“. Un alt punct important al acțiunilor din această perioadă a fost întâlnirea din 29 martie 1998 cu Părintele prof. dr. Vasile Mihoc și sora Eugenia Vlad — director al Editurii Asociației Filantropice „Christiana“ București. Ciclul de manifestări s-a încheiat prin conferința Prea Sfințitului Ioan Selejan, episcopul Harghitei și Covasnei.

De remarcă că atât prin conținut cât și prin formă, conferințele au încercat să răspundă modernului dar și tradiționalului. Po-căntă în lumea modernă, orientarea tineretului, reprezentanța Bisericii Ortodoxe în fața comunismului, repere și principii pentru viața duhovnicească personală, conceptul de medicină creștină sunt doar o parte din ideile care au chemat tinerii la întâlnirea — prin oameni — cu misterul Bisericii și al Dumnezeuului Celui viu.

Tot ASCOR-ului este editorul revistei „Schimbarea la față“ precum și al unor serii de pliante conținând principiile de bază ale asociației și metodele punerii lor în practică. Se cuvine să subliniem aceasta tocmai pentru a remarca largă deschidere de care se bucură acțiunea tin rească a studenților creștini oradocși în centrul universitar Sibiu, revistei adăugându-i-se și o cinematecă creștină precum și, mai recent, o întâlnire săptămânală (numită „Ceaiul de joi“) neprotocolară la care sunt așteptați cât mai mulți tineri ortodocși și nu numai studenți ai Sibiului. Prima întâlnire — „Despre prietenie“ a adus câștig de cauză atât spiritului creștin cât și celui universitar care trebuie să anime universitatea noastră.

Pr. asist. univ. drd.
CONSTANTIN NECULA,
Facultatea de Teologie, Sibiu

* Semnalăm * Semnalăm *

● **Patericul Solovețului cuprinde viața Prea Cuvioșilor Zosima și Savatie, Viețile Prea Cuviosului Gherman și Luminătorului Filip precum și ale altor Sfinți și Fericți Cuvioși și Pustnici cunoscuți sau numai de Dumnezeu știuți.** Traducere din limba rusă de S. Gheorghe, diortosită de Gherontie Pricestnicu, tipărită cu binecuvântarea I. P. S. dr. Nestor Vornicescu, Mitropolit al Olteniei, Ed. Mănăstirea Lainici, 1996 (pag. 187).

E vorba de viețile a peste 30 de schivnici din viața ru-sească cărora autorul le caută virtuțile mai deosebite cu care au rămas în amintirea mănăstirii. Printre ei sunt unii care au fost și la mănăstirea Neamț, ca de pildă Monahul Teofan (pag. 101—126). Este o carte de Viețile Sfinților contemporani care interesează îndeosebi Biserica Rusiei, dar nu numai pe aceasta. O foarte frumoasă introducere face la această carte editorul său, arătând ce înseamnă monahismul, în general și în special, ce înseamnă monahismul din Solovăț, ascultarea, tunderea, călugăria, schima și toate cele ale vieții după aceasta.

E bună și mai ales pentru întâlnirea oamenilor și pentru desăvârșirea lor.

„... Savatie, Zosima și Gherman, începătorii Șolovețului prin jertfe și ostenele uimitoare, făcătorii de minuni... Nikon Patriarhul, marele reformator... Filip, luminătorul, muștrătorul lui Ivan cel Groaznic și martirizat de acela... Eleazar cel vrednic de tainice descoperiri, începătorul schitului Anzersk... Andrei, pustnicul viețuitor în deplină golătate la temperaturi depășind adeseori —40°... Teofan cel mult și greu ispitit, vremelnic ucenic al Cuviosului Paisie la mănăstirea Neamț... Naum, taina harismatică... și toți ceilalți sfinți, cuvioși și fericți cuprinși aici sunt îndreptători credinței, chipuri de sfințenie, stâlpi de foc unind pământul înghețat al Solovețului cu cerul, rugători fierbinți către Dumnezeu pentru toată lumea...“

● **Apocalipsa lui Ioan în tradiția iudeo-creștină, studiu introductiv de Cristian Bădiliță, traduceri de Petru Creția și Cristian Bădiliță, seria Religie, coordonată de preot Vasile Răduică, Editura Humanitas, București, 1998, (pag. 150).**

E vorba aici de prezentarea tradiției din care face parte Apocalipsa Sfântului Ioan. Cartea ne vorbește despre tradiția iudeo-creștină, databilă din secolul al II-lea î.H. și al III-lea d.H.

Astfel, se analizează Cartea a IV-a a lui Ezdra, Cartea a III-a a lui Baruh, Testamentul lui Avraam, Apocalipsa lui Avraam, Urcarea la cer a lui Isaia.

Este o lucrare interesantă trimițând lectorul la diferitele interpretări care s-au dat Apocalipsei lui Ioan. E bună mai ales pentru cei care caută lămuriri și pentru cei care vor să intre mai adânc în istoria cărților biblice. Le urăm tot succesul.

● **Preotul Zosim Oancea, Trup și existență sau Organicismul, cu o prefață de Constantin Noica, Cluj, 1998, (pag. 171).**

E o scriere interesantă care a putut provoca interesul lui Constantin Noica care i-a și scris prefața. Teologia se ocupă de Domnul, iar filozofia de frică. Văzând cele câteva cuvinte în proza lui Constantin Noica îmi dau seama că lucrarea Pr. Oancea, e o carte bună. Deși Noica avea 77 de ani atunci când a avut timp să citească.

O recomandăm și noi ca pe o carte bună.

„Am prețuit mult, de asemenea, deschiderile pe care le faceți în problema cunoașterii, tema nunții noetice și o altă versiune a universalității kantiene pe care o dați: **ecumenicitatea**. Ideea „organicismului“ vă ajută să limpeziți nu numai solidaritatea dintre subiect și obiect, pe care știința de azi a regăsit-o, fără să o poată explica, dar și adâncimea înțelesului, pe care îl dați ideii de „trup“. În felul acesta puteți coborî la exemplele profane și tehnice (roata!) cele mai imediate, fără să pierdeți înălțimile.“

● **Acatistier, alcătuit de Arhim. Cleopa Ilie și Ieroschimonaul Paisie Olaru, Editura Pelerin, 1996, Iași, cu binecuvântarea P. S. Calinic, Episcopul Argeșului (pag. 301).**

E o carte care cuprinde 15 Acatiste și 2 Paraclise alcătuite de părintele Arhim. Cleopa și patru acatiste alcătuite de părintele Ieroschimonaul Paisie Olaru. Este o operă plină de conținut istoric care a însemnat și o cunoaștere a acestor teme așa cum se cuvenea. Numai acestea dacă ar fi cei doi părinți ar fi printre marii istoriografi ai creștinismului.

● **Evagrie Ponticul, Vorbirea cu Dumnezeu, Colecția Credo, Ediție îngrijită și prefață de Pr. Al. Stănculescu-Bârda, Editura Parohiei Malovăț, 1997 (62 pag.).**

În 8 pagini părintele Al. Stănculescu-Bârda se duce la viața sfântului și rescrie pentru cititorul român datele lui biografice. El arată că Evagrie Ponticul a trăit în secolul al IV-lea și s-a adăpat din plin din opera Sf. Vasile cel Mare al cărui ucenic a fost. Apoi părintele reproduce un tratat „Vorbirea cu Dumnezeu“ cu 162 de capitole.

E meritul P. C. sale că ne dă o astfel de carte din spiritualitatea cea bună.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P. S. Visarion Rășinăreanu - episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA“
SIBIU